

Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšana un akreditācija

**I Augstākās izglītības kvalitātes
nodrošināšanas sistēmu veidošanās
Eiropā un citur pasaulē.**

Prof. Andrejs Rauhvargers

Mūžizglītības
programma

Pieredze

- Dalība Baltijas Augstākās izglītības koordinācijas (BHECC)
- Dalība Eiropas Standartu un Vadlīniju (ESG) projektu apspriešanā
- Kvalitātes nodrošināšanas pasākumos Austrijā, Melnkalnē un Rumānijā
- Eksperta statuss ENQA kvalitātes nodrošināšanas aģentūru (QA) novērtējumos
- Eksperta statuss EURYDICE

Vecākās universitātes

1088 Bologna, Italy

1167 (1254) Oxford, EN

1209 (1231) Cambridge, EN

1218 Salamanca, Spain (*older?*)

1222 Padua, Italy (*older?*)

1224 Naples, Italy

1229 Toulouse, France

1240 Siena, Italy

1241 Valladolid, Spain

1272 Murcia, Spain

1289 Montpellier, France

1290 Macerata, Italy

1290 Coimbra, Portugal

1293 Alcalá, Spain

1303 La Sapienza, Rome, IT

1308 Perugia, Italy

1321 Florence, Italy

1336 Camerino, VA

1343 Pisa, Italy.

1348 Charles, Prague, CZ

1361 Pavia, Italy

1364 Jagiellonian, Krakow PL

1365 Vienna, Austria

1367 Pécs, Hungary

1386 Heidelberg, Germany

1391 Ferrara, Italy

AI kvalitātes nodrošināšanas veidošanās

- Vēsturiski senākā «kvalitātes nodrošināšana» – studenta lēmums (11.gs)
- Kvalitātes nodrošināšanas 2 veidu pirmsākumus var saskatīt jau 13 gadsimtā (van Vught, 1995):
 - franču: izteikta kontrole no varas orgānu puses
 - britu: uz uzlabojumiem orientēta koleģiāla pašpārvalde, kura tālāk noveda līdz «*peer review*» jeb *līdzinieku (kolēģu)* novērtējuma

19 gs. beigas

- briti ievieš *external examiners*
- amerikāņi ievieš *akreditāciju*

Akreditācija ASV

- Izveidotāji ir pašas augstskolas – lai atšķirtu īstās no *degree mills*
- Bet ienaidnieks nesnauž – rodas arī *accreditation mills*
- «Pareizais» nosaukums ir *Regional accreditation* un tās centrs ir CHEA – *Council for Higher Education Accreditation* (chea.org)

AI kvalitātes nodrošināšanas veidošanās 20.gs

līdz 70-80tajiem gadiem

Augstākā izglītība ir elitāra, studē 8-9% vecuma grupas.

Vadās no Aleksandra fon Humbolta idejām «augstākā izglītība un zinātne ir nedalāmas» - tātad, ja labi veicas zinātnē, gan jau ar studijām arī būs labi.

Sagatavošanu darba neuzskata par obligātu

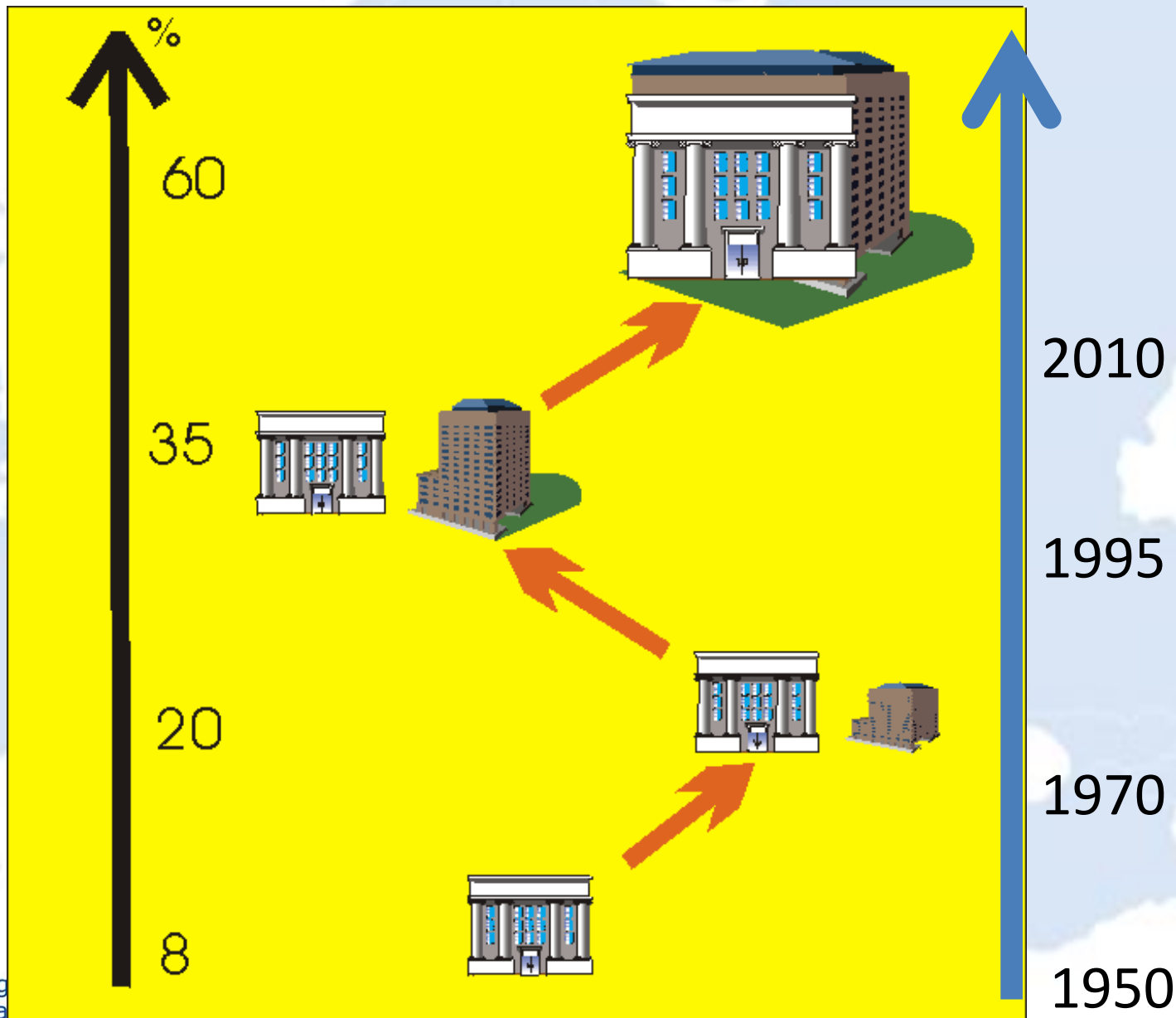
80.-90. gadi

Veidojas masu augstākā izglītība - studē 20-25% vecuma grupas.

Daudzas valstis ievieš *bināru* augstākās izglītības sistēmu

- akadēmiskās/ profesionālās universitātes/neuniversitātes

Binārās izglītība rašanās un atkalapvienošanās tendence

1999.gadā

AI nodrošināšanas sistēmas bija izveidotas:

- Lielbritānijā - programmu akreditācija, ko veic *Funding Council*, ātri nonāk pie izmaksām 10% apmērā no AI finansējuma
- Nīderlande un Dānija – universitāšu **novērtējums** bez akreditācijas
- Ungārija
- Latvija, Igaunija un Lietuva
- (*Francija – Habilitation, - programmu pārbaude no valsts puses*)

Dāmas un kungi, ar pirmo akreditāciju 1996. gadā un pirmā *apļa* noslēgšanu 2002. gadā Latvija bija starp pionieriem...

Sadarbība kvalitātes nodrošināšanā Eiropas Augstākās izglītības telpā

2001 – nodibināta ENQA

- nolemts, ka katra valsts izveidos kvalitātes aģentūru(as)

2003 Nosaka, ka **primārā atbildība par AI kvalitāti ir pašām augstskolām**

- Valstu ārējās kvalitātes nodrošināšanas aģentūras:
 - aptver visu AI sistēmu,
 - ir neatkarīga
 - balstās uz iekšējo QA augstskolās,
 - Izmanto shēmu *pašnovērtējums-ekspertu vērtējums-ziņojums-lēmums-tālākās darbības*
 - Iesaista ārzemju ekspertus,
 - Iesaista studentus ekspertu grupā

2005 Pieņemti EAIT Standarti un vadlīnijas

2009 – nodibināts EQAR

Kvalitātes definīcijas

Iekšējās un ārējās kvalitātes novērtēšanas loma

bologna
process

EUROPEAN
Higher Education Area

Mūžizglītības
programma

Kvalitātes definīcijas

- Kvalitāte kā ekselence,
- Kvalitāte kā "nulle kļūdu",
- Kvalitāte kā "atbilstība mērķim",
- Kvalitāte kā sliekšnis
(modifikācija "minimālie standarti"),
- Kvalitāte kā atskaitīšanās sabiedrībai
- Kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide

Kuras definīcijas der izglītībai?

“nulle kļūdu”

- ir tipiski uz rūpniecību vērsta
- Izglītībai vairumā gadījumu nav piemērota,
- dažkārt tiek izmantota reglamentētu profesiju izglītībā

Kvalitāte kā ekselence

- Ļoti būtiska augstskolu konkurences cīņā gan vienas valsts robežās, gan pasaulē
- Augstākās izglītības kā sabiedrības virzītājspēka lomas uzturēšanā.
- Bet: ekselences pieeja nedod "parastos" kvalitātes nodrošināšanas rezultātus – apliecinājumu, ka "viss kārtībā"

Piemērs: Biznesa skolu akreditācija

AACSB - Association to Advance Collegiate Schools of Business

AMBA - The Association of MBAs (London)

EQIS - European Quality Improvement System

CEEMAN - Central and East European Management Development Association

Mūžizglītības
programma

Kvalitāte kā atbilstība mērķim

Ļoti būtiska,

īpaši, ja paralēli pastāv divi izglītības atzari – katram no tiem ir atšķirīgi galvenie mērķi:

- profesionālajai izglītībai – sagatvot darbam konkrētā profesijā
(konkrētās zināšanas, prasmes, utt.)
- vispārīgajai/ akadēmiskajai izglītībai – sasniegt attiecīgo akadēmisko līmeni, sagatavot studijām/ pētniecības darbam

Kvalitāte kā sliekšnis

- t.i. ja nerasniedz noteiktu līmeni, tad nedrīkst pastāvēt
- minimālo standartu sasniegšanas apliecinājums ir būtisks

jaunu programmu un iestāžu atzīšanai,
diplomu nacionālai un starptautiskajai
atzīšanai

Atskaitīšanās sabiedrībai

- būtībā ir atbilde, vai bija vērts tērēt sabiedrības līdzekļus.
- bez momentānās kvalitātes šeit ir būtiski arī ilgtspējīgas attīstības apliecinājumi.
- atskaitīšanās sabiedrībai definīcija parasti tiek izmantota kombinācijā ar citām – sliekšni vai ekselenci

Kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide

- Visbūtiskākā pašai iestādei/programmai.
- Nodrošina ilgtspēju
- Dod pamatu "atskaitīties" sabiedrībai - ja iestāde/programma ir :
 - apzinājusi visus savas darbības procesus,
 - izveidojusi mehānismus katra atsevišķā procesa pilnveidei,
 - darbojas ar stratēģisku skatu nākotnē,
 - viss personāls ir ieinteresēts attīstībā un darbojas šajā virzienā,

tad tā spēs arī ārējiem vērtētājiem pierādīt, ka darbojas pareizi

Eiropas Standarti un Vadlīnijas balstās uz definīcijām:

- Kvalitāte kā "atbilstība mērķim",
darba devēju, valdības, studentu/vecāku intereses
- Kvalitāte kā sliekšnis,
valdība, starptautiskā diplomatzīšana, studenti
- Kvalitāte kā atskaitīšanās sabiedrībai
sabiedrība kopumā, valdība
- Kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide
augstskolas – lai nodrošinātu savu ilgtspēju un konkurētspēju

Individuālu mācībspēku vērtēšana

pasākumi katra mācībspēku vērtēšanai:

- studentu aptaujas,
- studentu rezultāti (pie nosacījuma, ka eksāmenos ir ārējas vērtējums)
- prasības mācībspēku kvalifikācijas periodiskai pilnveidei,
- kontrole procesā (hospitēšana u.c.)
- prasības pārvēlot uz nākamo termiņu

Mācībspēkā centrēta izglītība

*Muti ciet un
pierakstiet
ko es saku!*

Studiju rezultāti *learning outcomes*

- Studiju rezultāti ir apgalvojumi par to, ko audzēknis/skolēns/ students

zina, prot un kādus uzdevumus tas ir spējīgs veikt programmas (priekšmeta kursa, moduļa, atsevišķas nodarbības) noslēgumā

(ES formulējumā: zināšanas, prasmes, kompetences)

Studiju rezultāti *learning outcomes*

- Studiju rezultāti ir apgalvojumi par to, ko audzēknis/skolēns/ students **zina, prot un kādus uzdevumus tas ir spējīgs veikt** programmas (priekšmeta kursa, moduļa, atsevišķas nodarbības) noslēgumā
- *Programmas noslēgumā students spēj patstāvīgi izvēlēties atbilstošu tehniku, metodikas un materiālus un organizēt strādnieku grupas darbu vilcienu lokomotīvju remontā*

Uz studiju rezultātiem balstīts kvalitātes cikls programmu iekšējā kvalitātes nodrošināšanā

Augstskolu iekšējā *kvalitātes kultūra*

Kvalitātes uzturēšana ir pašas augstskolas pienākums

Tā ietver:

- Mācībspēku kopīgu darbu ar programmu iesaistot studentus:
- Studiju rezultātu formulēšana programmai kopumā
- Studiju rezultātu formulēšana katram priekšmeta kursam
- Sekmju vērtēšanas kritēriju un metodiku izstrāde, lai vērtētu rezultātus nevis satura apguvi
- Nepārtraukta sekošana rezultātiem (eksāmenu rezultātiem, absolventu nodarbinātībai, tālākajai mācību/studiju karjerai)
- Nepārtrauktas korekcijas atbilstoši novērotajam

Ja darbojas iekšējā kvalitātes kultūra tad ārējais audits vērtē:

- kā darbojas iekšējā kvalitātes sistēma,
- vai tā nodrošina atbilstību mērķiem,
- vai tā nodrošina minimālos kvalitātes standartus,
- vai tā nodrošina ilgtspēju,
- vai tā ir orientēta uz pilnveidi,
- vai tā ir orientēta tikai uz studijām, vai arī uz pētniecību (augstskolās)

Piedāvājums

EIROPAS AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS TELPAS VEIDOSANA (BOLOŅAS PROCESS)

- Procesa cēloņi un principi, darba virzieni,
- Procesa vadīšana un valstu pienākumi
- Pēc kādiem konkrētiem aptuveni 70 indikatoriem salīdzinās visu 48 valstu sasniegumus
- datu savākšana būs 2014. gada sākumā, grāmata tiks publicēta 2015. gada sākumā

EIROPAS VALSTU (+ASV) AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMAS

- Trīs 'pirmavoti', – britu, franču un vācu sistēmas, ziemeļvalstis, atšķirības Baltijas valstu starpā
- Kādēļ nepieciešams ieviest _studiju rezultātus (Learning Outcomes)_

Kādēļ nepieciešams ieviest _kvalifikāciju etvarstruktūras (Qualifications Frameworks)_

Paldies par uzmanību

**bologna
process**

**EUROPEAN
Higher Education Area**

**Mūžizglītības
programma**